

LIFE COEX

LIFE-COEX projekt

Čovjek je od davnina, zbog šteta koje nanose poljoprivredi, proganjao velike zvijeri. U prošlosti je ovaj sukob, zajedno sa fragmentacijom staništa, doveo do istrebljenja medvjeda u mnogim područjima koja su prije nastanjivali. No, tijekom povijesti postoje i primjeri mirnog suživota čovjeka i ovih životinja, i to zahvaljujući upotrebi mjera za prevenciju napada.

Projekt LIFE COEX je pokrenut sa ciljem unaprjeđivanja suživota ljudskih aktivnosti i velikih zvijeri, putem razvijanja neophodnih socio-ekonomskih i zakonskih preduvjeta za ublažavanje konfliktних situacija u ciljanim područjima. Projekt je pokrenut u listopadu 2004. godine, trajati će do rujna 2008., a uključuje 17 organizacija u 5 zemalja južne Europe (Portugal, Španjolska, Francuska, Italija i Hrvatska).

Projekt LIFE COEX promiće zaštitu prioritetnih vrsta unutar mreže Natura 2000 te promiće harmoničan suživot ovih vrsta i njihova okoliša. Sve projektne akcije su u skladu sa načelima mreže, usmjerene njihovoј uspješnoj provedbi kao i postizanju njihova prihvaćanja od strane šire javnosti.

Projekt koji podupire suživot čovjeka i velikih zvijeri

NAŠI PARTNERI

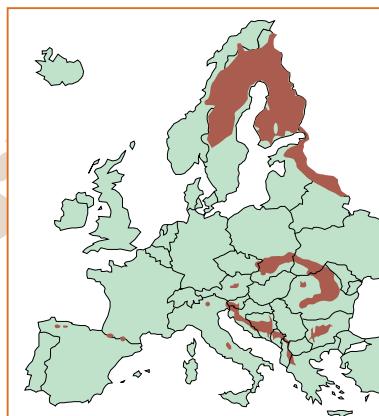

Drawings by Stefano Maugeri - Graphic: Pandion-Roma - Printed by Almadue srl

Gdje živi?

Smeđi medvjed (*Ursus arctos* L, 1758, red *Carnivora*, porodica *Ursidae*) je prisutan u Europi, Aziji i Sjevernoj Americi, te je najrasprostranjenija vrsta medvjeda na svijetu. U prošlosti je obitavao na području cijele Europe (osim na velikim otocima kao što su Irska, Korzika i Sardinija), no tijekom prošlog stoljeća se njegova rasprostranjenost značajno smanjila. Razlog su sjeća šuma što dovodi do fragmentacije staništa i proganjanje od strane čovjeka.

Danas u Europi na oko 2.5 miliona km² živi oko 50 000 smeđih medvjeda.

Ukupna površina rasprostranjenja medvjeda u Hrvatskoj iznosi gotovo 12 000 km² i dijeli su na područja stalnog i povremenog obitavanja. Medvjeda nalazimo na području cijelog Gorskog kotara i Like, u zapadnom i južnom dijelu Karlovačke županije, na Učki i Čićariji u Istri, na središnjem i sjevernom dijelu otoka Krka, na Žumberačkom gorju, u obalnom pojusu od Bakra do Maslenice i na međuprostoru masiva Kamešnice, Mosora i Biokova.

Gustoća medvjedićih populacija u Europi značajno varira i čini se da je povezana sa raspoloživim izvorima hrane i utjecajem čovjeka. Područje koje se prostire između planine Ural i zapadne obale Finske dom je najveće medvjede populacije, koju čini oko 37 500 jedinki. Karpatска populacija sa oko 8 100 jedinki je druga najveća u Europi. Dinarska populacija čine medvjedi koji nastanjuje područje između Istočnih Alpi i Grčke planine Pindos, brojeći oko 2 800 jedinki. U Zapadnoj i Južnoj Europi (Kantabrija, Zapadni Pirineji, Apenini i jugo-zapade Alpe) prisutno je 5 manjih, izoliranih populacija.

Kako izgleda?

Smeđe medvjede karakterizira velika glava, malene oči, uši i nos. Imaju dobro razvijen osjećaj njuha, a u potrazi za hranom se koriste i vidom. Tijelo je snažno, sa izraženom grbom i kratkim repom. Noge su relativno kratke, a na šapama se nalaze snažni panžde koje se ne uvlače.

Svih pet prstiju doteči tlo i vidljivo je u otisku šape.

Mjere prednje šape su oko 13x12 cm, prsti su položeni u luk i čapci su vrlo vidljivi. Trag stražnje šape je lako prepoznatljiv, budući da cijeli taban doteči tlo i ostavlja otisak sličan onome primata.

Veličine je oko 13x25 cm. Prosječna masa mužjaka je između 140 i 320 kg, te su u prosjeku teži od ženki koje najčešće imaju između 100 i 200 kg.

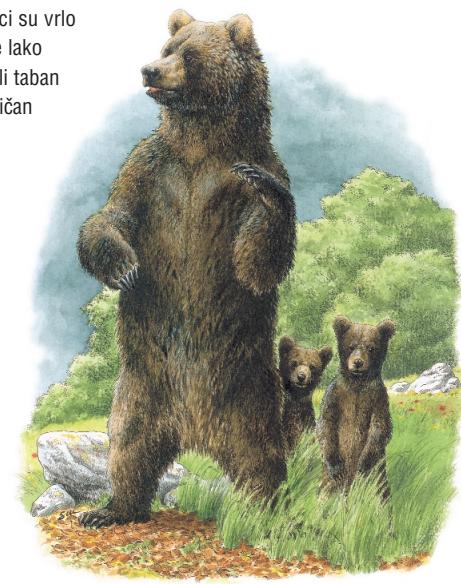
Visina mjerena u ramenima, je oko 1 – 1.2 m.

Duzina tijela od vrha njuške do baze repa je 1.6 – 2.5 m kod mužjaka, i 1.2 – 2 m kod ženki.

Rep je prosječno dug oko 8 cm.

SMEĐI MEDVJED

Što jede?

Prehrana medvjeda sastoji se od različitog bilja i hrane životinjskog podrijetla. Tijekom godine razlikujemo tri različite fiziološke faze: u proljeće uzimaju manje količine, tijekom ljeta se normalno hrane, dok u jesen uzimaju vrlo velike količine hrane s ciljem akumuliranja masti, koja je neophodna za zimski san.

Tijekom proljeća jedu mlade travе i travolike biljke, korijene i gomolje, dok ljeti veći dio čine voće i bobice. Da bi nakupili dovoljne količine masti tijekom jeseni se većinom hrane sa orašastim plodovima (plodovi jarebice i mukinje, bukvica i žir).

Kada im je dostupno, medvjedi će rado jesti meso budući da je lako probavljivo i bogati izvor energije. No, Evropski medvjedi se rijetko hrane velikim kralježnjacima (kao što su divlji papkari). Ponekad napadaju domaće životinje.

Beskralježnjaci (kukci i njihove ličinke) važan su izvor proteina, osobito početkom proljeća kada su još veliki dijelovi tla prekriveni snijegom. Tada medvjedi često raskopavaju mravinjake u potrazi za ličinkama i odraslim mravima. Ličinke pčela također su često zastupljene u njihovoj prehrani.

U kakvom staništu živi?

Nekadašnja rasprostranjenost medvjeda cijelom Europom svjedoči o njihovoj prilagodljivosti na različite uvjete u okolišu. Dok god je utjecaj čovjeka neznatan, nastanjuju ne samo šumska područja, nego i stepu i arktičku tundru.

Najvažnije osobine staništa su raspoloživost hrane, mogućnost zaklona i prostora za brloženje. Kvaliteti ovih čimbenika također snažno utječu na razmnožavanje i stupanj preživljavanja mladunčadi.

Visoko kvalitetna hrana se može naći na otvorenim prostorima no medvjedi više vole šumska područja, koja pružaju veći zaklon. U zemljama gdje se medvjedi pod snažnim utjecajem ljudi staništa bogata šumskim pokrovom iznimno su važna za njihovo preživljavanje. Mjesto za brlog također biraju u područjima koja su pod slabim utjecajem čovjeka. Uznemiravanje tijekom zimskog sna može natjerati medvjede da napuste brlog, što može biti kritično za skotnu medvjedicu koja je netom okotila mlade.

Zimski san

Zbog nedostatka hrane tijekom zime medvjedi padaju u hibernaciju. Od kraja ljeta i tijekom jeseni nakupljaju zalihe masnog tkiva, koje će biti dostatne za 3 do 7 mjeseci zimskog sna.

Tijekom tog razdoblja, koje provode u brlozima u šupljim stijenama ili na tlu među korijenjem drveća, bazični metabolizam je snižen na minimum a utrošak energije pada za 50 – 70%. Otkucaji srca su izuzetno usporeni, a tjelesna temperatura pada za 5 - 8°C. Ženke u brlogu kote mlade i hrane ih vrlo bogatim mlijekom. U južnim staništima hibernacija nije potpuna, već se izmjenjuju periodi aktivnosti i sna, dok poneke životinje mogu biti aktivne cijelu zimu.

Kako žive?

Osim tijekom razdoblja parenja, medvjedi žive samotno. Veličina područja na kojem jedinka živi ovisi o kvaliteti staništa. Mužjaci se obično kreću na većim prostorima nego ženke. Medvjedi imaju dugi životni vijek, te spolno sazrijevaju sa 4 do 6 godina starosti. Tijekom sezone parenja (od sredine svibnja do polovice srpnja) i mužjaci i ženke se više puta pare sa različitim jedinkama. Razvoj zametka u maternici je odložen, odnosno najviše se razvija u posljednja tri mjeseca trudnoće, koja traje 7 – 8 mjeseci. Broj mladunčadi varira između 1 i 4, a rađaju se, u siječnju i veljači, vrlo maleni, mase oko 0.5 kg. Najčešće se osamostale sa 2 do 3 godine starosti, dok u južnim predjelima odlaze od majke već sa 1 do 2 godine.

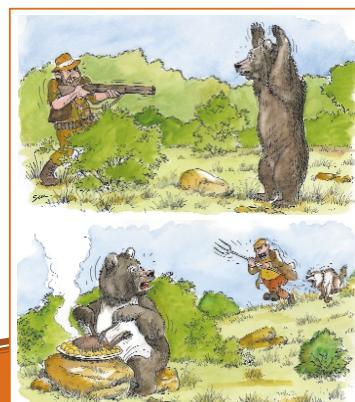
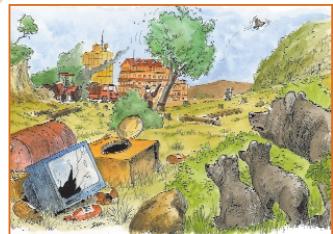
Kako su medvjedi zaštićeni?

Smeđi medvjedi zaštićeni su Konvencijom o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bernska konvencija) i Direktivom o zaštiti prirodnih staništa i divje faune i flore (92/43/EEC). Sve medvjede populacije, osim onih u bivšem SSSR-u, su uključene u Dodatak II Konvencije o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divle faune i flore (CITES).

Zakonom o lovnu propisano je da je smeđi medvjed u Hrvatskoj divljač, kojom se izvan zaštićenih područja lovno gospodarstvu sukladno Planu gospodarenja smeđim medvjedom u Republici Hrvatskoj. Zaštićen je lovostajem, a također je zabranjeno loviti ženke dok su breže ili vode mladunčad.

Koje su glavne prijetnje opstanku medvjeda?

Iako je medvjed zaštićen na međunarodnoj razini, iako se nadoknađuje šteta koju uzrokuje, direktni utjecaj čovjeka je jedan od najvažnijih uzroka smrtnosti medvjeda. Razlog za to je nemar i poteškoće u provođenju postojećih propisa, povezano sa ekonomskim konfliktima, te utjecaj povijesnih i kulturnih predrasuda prema medvjedima.

Krivolov

Iako je medvjed zaštićena vrsta krivolov još uvijek predstavlja veliku opasnost za ovog predstavnika. Krivolov je najčešće odgovor za štete koje medvjedi uzrokuju uzgajivačima stoke i pčelarima.